

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlerin Mesleki Etik Dışı Davranışlar İle İlgili Görüşleri

Prospective Teachers' Views about Teachers' Occupational Unethical Behaviours

Yahya ALTINKURT¹

Kürşad YILMAZ²

Özet

Bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının gözlemleri doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Tarama modelindeki araştırmanın örnekleminde 459 öğretmen adayı bulunmaktadır. Araştırmanın verileri “Etik Dışı Davranışlar Ölçeği” ile toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler ve t-testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre öğretmen adayları öğretmenlerin etik dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadığını düşünmektedir. Öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin en sık yaptığı etik dışı davranış “Başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmemek”, en az yaptıkları ise “Öğrencilere dini konularda baskı yapmak” davranışlarıdır. Öğretmen adaylarının görüşleri cinsiyet ve program değişkenlerine göre değişmektedir.

Anahtar Sözcükler: etik dışı davranışlar, öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları

Abstract

The main aim of the research was to determine prospective teachers' views about teachers' occupational unethical behaviors. The sample of the study which is in survey model consists of 459 pre-service teachers. “Unethical Behaviour Scale” was used as data gathering tool. Descriptive statistics and t-test were used for the analyses. According to the findings, pre-service teachers' thoughts teachers “never” displayed such unethical behavior. The participants thought the most frequent occupational unethical behaviour was “Not paying enough attention to underachievers”. The participants thought the least frequent occupational unethical behaviours were “Putting pressure on students about religious issues”. The participants' views varied according to gender, and program.

Keywords: Unethical behaviors, occupation of teaching, prospective teachers

Giriş

Etik, etik ilkeler, meslek etiği, etik kodlar, meslek ahlakı, iş ahlakı, etik dışı davranışlar gibi kavramlar son yıllarda sıklıkla kullanılmaktadır. Bunun en önemli sebebi, insan eylemlerinin büyük bir kısmının etik değerlerle ilgili olmasıdır. Aydın'a göre (2003) tüm insan eylemleri etik değerler kapsamında değerlendirilmeyeceği gibi etik değerlerle ilgisi olmayan herhangi bir insan etkinliğinden söz etmek de bir hayli güçtür. Bu anlamda toplumsal yaşamın gün geçtikçe karmaşık bir hale gelmesi de etik kavramının sıklıkla

¹ Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, yaltinkurt@gmail.com

² Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, kursadyilmaz@gmail.com

kullanılmasında etkilidir. Çünkü hayat, insan ilişkileri, örgütsel yaşam, eğitim süreci daha karmaşık bir hale gelmiştir. Bu karmaşıklık bireyleri birçok etik ikilem ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Lamberton ve Minor'a göre (1995) etik, geçmiş ve bugüne ilişkin doğru ve yanlış ölçülerinin anlatımıdır (Akt: Pehlivan-Aydın, 2001). Bu anlamda etik, bir eylemi ahlaki açıdan iyi bir eylem yapan niteliksel durumu sormakta ve ahlak, iyi, ödev, gereklilik, müsaade gibi kavramları ele almaktadır (Pieper, 1999). Etik, insanın kişisel ve toplumsal yaşamındaki ahlaki sorunlarını ele alıp incelemektedir (Akarsu, 1998). Etik tartışmaların temel konusu, insanın eylemlerini ahlaki bakımdan değerli ya da değersiz kılanın ne olduğudur (Pehlivan-Aydın, 2001). Buna göre etik, temellendirilmiş sonuçlara varmayı amaçlamaktadır. Dolayısıyla etik, ahlakileştirme, ideolojiye dönüştürme ya da dünya görüşü ortaya koyma gibi bir amaca sahip değildir (Pieper, 1999). Cevizci (2002) etik kavramını daha kapsamlı bir şekilde tanımlamış ve etiği "Belli bir yaşama idealini hayata geçirebilmek için mücadele eden, çağı ve üyesi olduğu toplumun yaşayışını eleştiren, hatta mahkûm eden, mevcut değerler silsilesi yerine alternatif değerleri koyan, yaşama kurallarını açık seçik tanımlayan, kısaca hayata anlam katan ahlaki ilkeler teorisi, felsefe disiplini" şeklinde ifade etmiştir. Frankena'ya göre (2007) etik bir felsefe disiplini olarak, ahlakla, ahlaka ilişkin sorun ve yargılarla ya da ahlaki sorun ve yargılarla ilgidir.

Türkçede, etik sözcüğüne karşılık olarak, Arapça huy, mizaç, karakter gibi anlamlara gelen ve hulk sözcüğünden türeyen ahlâk sözcüğü kullanılmaktadır (Cevizci, 2002). Etik sözcüğü çoğu zaman ahlak sözcüğü ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Ancak bu iki kavram birbirinden farklıdır. Pehlivan-Aydın'a göre (2001) etik ile ahlakın özdeş olmamasının nedeni, etiğin ahlak felsefesi olması, ahlakın ise etiğin araştırma konusu olmasıdır. Ahlak, kültürel değerler ve ideallerle ilgili doğru ve yanlışları ve bunlara uygun olarak nasıl davranılması gerektiğini belirlerken; etik hem daha soyut kavramlara dayalıdır hem de bu soyut kavramlardan ne anlaşılması gerektiğini tanımlamaya çalışmaktadır. Sonuç olarak ahlak, olgusal ve tarihsel olarak yaşanan bir şey olmasına karşın; etik, bu olguya yönelen felsefi disiplinin adıdır (Kale, 2009).

Son yıllarda üzerinde önemle durulan konulardan biri de meslek etiğidir. Birçok meslek dalı ile ilgili etik ilkeler belirlenmekte ve meslek üyelerinin bu ilkelere uymaları beklenmektedir (Yılmaz ve Altınkurt, 2009). Meslek etiği, özellikle doğrudan doğruya insanla ilgili mesleklerde uyulması gereken davranış kuralları olarak tanımlanabilmektedir (Aydın, 2003; Pehlivan-Aydın, 2001). DeSensi ve Rosenberg'e göre (1996) mesleki etik ilkelerin geliştirilmesi şu yararları sağlamaktadır (Akt: Aydın, 2003): 1) Meslektaş baskısı sağlayarak,

bireyleri etik davranış göstermeye güdüler. 2) Bireylere doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı bir rehberlik sağlar. 3) Belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder. 4) Yönetici ya da patronların hükümlerini kontrol eder. 5) Örgütlerin toplumsal sorumluluklarını tanımlar. 6) Örgütün ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

Öğretmenlik Meslek Etiği

Meslek etiği ilkeleri, uyulması gereken ilkeleri belirlediği gibi, yapılmaması gereken etik dışı davranışların da belirleyicisi olmaktadır (Aydın, 2003). Öğretmenlik mesleği için de bir takım mesleki etik ilkeleri belirlenmiştir. Örneğin Amerikan Eğitimciler Derneği [AED] (The Association of American Educators), sendikali olmayan en büyük ulusal profesyonel eğitimciler derneğidir. “AED Eğitimciler İçin Etik Kodları”, AED Danışma Kurulu ve Yönetim Komitesi tarafından geliştirilmiştir (www.aateachers.org). AED bu kodları, öğrencilere karşı etik davranış (Profesyonel bir eğitimci, öğrencileri kasıtlı olarak kötülemez), performans ve uygulamalarda etik davranış (Profesyonel bir eğitimci mesleki gelişimini sürdürür); meslektaşlara karşı etik davranış (Profesyonel bir eğitimci, okulu ve meslektaşları hakkında olumsuz açıklamalar yapmaz) ve topluma ve velilere karşı etik davranış (Profesyonel bir eğitimci okul-toplum ilişkilerine aktif ve olumlu katkılar getirir) başlıkları altında toplamıştır. Aydın’ın (2006) belirlemiş olduğu öğretmenlik mesleği etik ilkeleri ise şunlardır: Profesyonellik, hizmette sorumluluk, adalet, eşitlik, sağlıklı ve güvenli bir ortamın sağlanması, yolsuzluk yapmama, dürüstlük, doğruluk ve güven, tarafsızlık, mesleki bağlılık ve sürekli gelişme, saygı, kaynakların etkili kullanımı.

Yukarıda belirtilen etik ilkelerin dışında öğretmenlik mesleği ile ilgili etik dışı davranışları araştıran çalışmalar da (Aksoy, 1999; Gözütok, 1999; Pelit ve Güçer, 2005, 2006; Yılmaz ve Altinkurt, 2009) bulunmaktadır. Aksoy’un (1999) araştırmasına göre, öğretmenlerin % 90’dan fazlası şu davranışları etik dışı bulmaktadır: Öğrenciler arasında etnik ya da dini ayrımcılık yapmak, diğer öğretmenler hakkında sınıfta olumsuz açıklamalarda bulunmak, bir öğrenci hakkındaki gizli bilgileri ve sorunları sınıf arkadaşlarına açıklamak, sınıf önünde öğrenciyi aşağılamak, öğrenciler arasında ekonomik düzeyi bakımından ayrımcılık yapmak, öğrencileri kendileri yokken aşağılamak, geç kalmak veya erken ayrılmak suretiyle öğretim zamanını kesintiye uğratmak, özel işlerini derste yapmak.

Gözütok (1999) ise “Öğretmen adaylarının etik davranışları” adlı araştırmasında öğretmenlerin, öğrencilerle laubali ilişkiler kurma, derste ideolojik görüşünü yansıtmaya, öğrencilerle ilişkilerinde ayrımcılık yapma, kararlarında tutarsız davranma, hasta olmadığı

halde rapor alma, ders süresini özel işlere kullanma, güvenilmez davranışlar sergileme, öğrenci değerlendirmede yanlı davranma, öğrencilere fiziksel ceza verme, mesleğini sevmediğini gösteren davranışlar sergileme, öğrenciye sevgisiz saygısız davranma, öğrenci ya da veliden hediye kabul etme, öğrencilere fiziksel olmayan ceza verme, öğrencisine özel ders verme, işinde özensiz olma, kahvehaneye gitme, meslektaşları ile ilgili dedikodu yapma, öğretime ilişkin sorunları başkasına yıkma, öğrenciye baskıcı davranma, öğrencinin göreceği yerde sigara içme ve kendisini sadece dersten sorumlu tutma gibi etik dışı davranışları, “bazen” sergilediklerini belirlemiştir.

Pelit ve Güçer’in (2005, 2006) yaptığı araştırmalarda etik dışı davranış olarak nitelenen davranışlardan bazıları ise şunlardır: Not karşılığında maddi çıkar sağlamak, derslerine girilmeyen öğrencilerle flört etmek, bireysel işler için öğrencileri kullanmak, derslerine girilen öğrencilerle flört etmek, akraba veya tanıdık öğrencilere ayrıcalıklı muamele etmek, öğrencilere fiziksel ceza vermek, okul dışındaki hareketlerini tasvip etmediği herhangi bir öğrenciyi sınıf ortamında deşifre etmek, çalışma saatleri içerisinde kişisel işlerle ilgilenmek, işe gelmemek için gerçeğe aykırı mazeret bildiriminde bulunmak, geçerli mazeret dışında iş saatlerini ihlal etmek (Öğle tatilini uzatma, geç gelme, erken ayrılma), kayıtlar üzerinde değişiklik yapmak veya meslektaşlarını buna yöneltmek, okula alkol alarak veya uyuşturucu herhangi bir madde kullanarak gelmek, okula ait parayı kişisel işler için kullanmak, kendi yaptığı bir hatayı meslektaşlarına yüklemeye çalışmak, meslektaşlarıyla ilişkilerinde ideolojik-partizan vb. gibi nedenlerle araya mesafe koymaya çalışmak, meslektaşlarıyla ilişkilerinde cinsiyet ayrımı gözetmek, meslektaşının başarısını kendine mal etmek.

Yılmaz ve Altinkurt (2009) ise araştırmalarında, öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerini belirlemeye çalışmışlar ve öğretmen adaylarının, öğrenciler arasında zengin-fakir ayrımı yapma; öğrencilere sözlü tacizde bulunma (küfürlü konuşma vb.); öğrenciyi sınıf içinde aşağılama; öğrencilere dinî konularda baskı yapma; kişisel kazanç elde etmek için öğrencilere ve velilere bir şeyler satma; öğrencilere dinsel inançları nedeniyle ayrıcalıklı davranma; öğrencileri hakkında kasıtlı ve kötü niyetli açıklamalarda bulunma; öğrencilere etnik kökenleri nedeniyle ayrıcalıklı davranma; sınıftaki bazı grupların diğerleri üzerinde baskı kurmasına göz yumma ve meslektaşları hakkında kasıtlı ve kötü niyetli açıklamalarda bulunma gibi davranışları yüksek düzeyde etik dışı davranış olarak gördüklerini belirlemiştir. Öğretmen adayları, kendi öğrencilerine okul dışında ücretli ders vermeyi ise en düşük düzeyde etik dışı davranış olarak görmektedir.

Gözütok (1999), Pelit ve Güçer'in (2005, 2006) yaptıkları araştırmalarda, öğrencisi ile cinsel yakınlık kurma, okula içkili gitme, okula ait parayı kişisel amaçla kullanma, yönetmeliklere aykırı davranma, kavga etme, okul malzemelerini kişisel amaçlar için kullanma, not karşılığında maddi çıkar sağlama, kayıtlar üzerinde değişiklik yapma veya meslektaşlarını buna yöneltme gibi davranışları da etik dışı davranışlar olarak nitelemiştir. Ancak bu davranışlar etik dışı davranış olmanın yanı sıra hukuki olarak da suç teşkil eden davranışlardır. Bu da, herhangi bir davranışı etik dışı davranış yapan nedir? Etik dışı davranışın bir sınırı var mıdır? Etik nerede başlar, nerede biter? gibi sorunları akla getirmektedir.

Aslında etik ilkeler, yapılması ve yapılmaması gereken davranışların sınırlarını da çizmektedir. Örneğin, başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmek; öğrencileri kişisel işlerinde kullanmamak; öğrencileri kendi siyasi görüşüne göre yönlendirmemek; derse geç girerek ya da erken ayrılarak eğitim sürecini kesintiye uğratmamak; derslere yeterince hazırlıklı girmek gibi davranışlar etik davranışlar ise, bunların tam tersini yapmak da etik dışı davranıştır. Ancak etik davranışın sınırları da bu anlamda önemlidir. Örneğin öğretmenin öğrenciyi notla tehdit etmesi etik dışı bir davranıştır ancak parayla sınıf geçirmek etik dışı davranışın da ötesinde bir suçtur ve cezalandırılması gerekmektedir. Bu anlamda etik, daha çok insanın olup bitenler karşısında takındığı tavırlar (Çotuksöken, 2006) ile ilgilidir ve içseldir. Etik dışı davranışların yapılması herhangi bir ceza ile karşılaşacağı anlamına gelmemektedir. Etik dışı davranışların yapılıp yapılmaması bireylerin sahip olduğu ahlaki gelişim düzeyi ile yakından ilgilidir. Bununla birlikte, bireylerin suç işlemesini engellemek için yasal yaptırımlar konulmuştur. Ancak bazı durumlarda yasal olan davranışlar her zaman etik davranış olmayabilir. Örneğin bir akademisyenin “ikinci öğretim pastasından payımızı almamız lazım” diyerek uzmanlık alanı dışındaki derslere girmesi; “dersin kitabı varsa derse girerim, sorun değil” demesi ve girdiği dersi öğrenciler arasında paylaştırarak onlara anlattırması gibi davranışlar yasal olarak mümkün olabilir, ancak akademik etik açısından bütün bu davranışlar etik dışı birer davranıştır.

Öğretmenlik meslek etiği konusu, son yıllarda öğretmen yetiştirme sistemi ile tartışmalarda da sık sık yer almakta ve öğretmen yetiştirme programlarında mesleki etik dersi bulunması gerektiği belirtilmektedir. Bu durum yapılan birçok araştırmada da (Abebe ve Davis, 2004; Bowen, Bessette ve Chan, 2006; Freakley ve Burgh, 1998; Karaköse, 2007; Karaköse ve Kocabaş, 2009; Nash, 1997; Piquemal, 2004; Strike ve Soltis, 2009) vurgulanmaktadır. Öğretmenler öğrencilerle, velilerle, okul yöneticileri ve diğer öğretmenlerle ilişkilerinde, “Ne yapmalıyım?”, “Bu doğru olur mu?” gibi sorular ile karşı

karşıya kalmakta (Haynes, 2002) ve bu soruların sıklığı giderek artmaktadır. Türkiye’de, öğretmenlik lisans programları ile ilgili 2006–2007 düzenlemesinde de, öğretmenlik meslek etiği konusuna vurgu yapılmaktadır. Düzenlemede, Avrupa’da ve Amerika’da öğretmen eğitimi programlarında yer alan mesleki etiğin kazandırılmasına yönelik seçmeli derslerin açılması da önerilmektedir (YÖK, 2007). Ayrıca, Avrupa Birliği Öğretmen Yetiştirme Raporu’nda da, öğretmenlik mesleğinin profesyonelleşmesine ve profesyonel öğretmenlerin “Meslek etiğini benimsemiş kişiler olması” (YÖK, 2007) gerektiğine değinilmektedir. Bu anlamda öğretmen yetiştirme sisteminin tüm bileşenlerinin, sürekli bir değerlendirme süreci içinde sorgulanması ve bugünün ve geleceğin gerektirdiği nicelik ve nitelikte öğretmen yetiştirmek için sürekli iyileştirilmesi gerekmektedir (Baskan, Aydın ve Madden, 2006). Eğitim öğretim sürecinde etik ilkelerin yerleşmesinde, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimleri çok önemli bir role sahiptir. Bu süreçte öğretmen adaylarının etik ilkelerden ve etik dışı davranışlardan haberdar edilmeleri gerekmektedir. Çünkü bazen etik ilkelerin iyi bilinmesi bile insanları etik dışı davranmanın çekiciliğine kurban olmaktan kurtaramamaktadır (Pehlivan-Aydın, 2001).

Bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının gözlemleri doğrultusunda, öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışları ile ilgili görüşlerini belirlemektir. Bu amaçla, öğretmenlik uygulaması dersini alan öğretmen adaylarının görüşlerine başvurulmuştur. Veri toplama aracı, 2009–2010 eğitim öğretim yılı bahar döneminin sonunda uygulanmıştır. Böylece, yaklaşık olarak 14 hafta boyunca haftada 6 saatlik bir gözleme sahip olan öğretmen adaylarının daha sağlıklı yanıtlar verebilecekleri düşünülmüştür. Yukarıda belirtilen amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının, öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışları ile ilgili görüşleri nasıldır?
2. Öğretmen adaylarının, öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışları ile ilgili görüşleri cinsiyet ve program değişkenlerine göre değişmekte midir?

Yöntem

Araştırma tarama modelindedir. Çünkü araştırmada öğretmen adaylarının gözlemleri çerçevesinde, ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin mesleki etik dışı davranışlarının var olduğu haliyle betimlenmesi amaçlanmıştır.

Evren-örneklem

Araştırmada, 2009–2010 eğitim-öğretim yılı Bahar döneminde öğretmenlik uygulaması dersini almış olan 459 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Katılımcılar Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin çeşitli programlarında öğrenim görmektedir. Katılımcılar seçkisiz olarak belirlenmiştir. Katılımcıların % 71.9'u kadın (n=330), % 28.1'i erkektir (n=129). Katılımcıların % 73.2'si formasyon eğitimi alan tezsiz yüksek lisans programı (n=336), % 26.8'i ise lisans programı (n=123) öğrencisidir.

Veri toplama aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Etik Dışı Davranışlar Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek, Yılmaz ve Altınkurt (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutludur ve Likert tipi maddelerden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri iki maddede 0.30–0.44 arasında, diğer maddelerde ise 0.45–0.70 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamının açıkladığı toplam varyans % 35.48'dir. Ölçeğin tümünün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı $\alpha=0.95$ 'tir. Bu çalışma kapsamında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yeniden yapılmıştır. Buna göre ölçek tek boyutludur. Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0.37–0.75; madde toplam korelasyonları ise 0.39 ile 0.72 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamının açıkladığı toplam varyans % 42.73'tür. Ölçeğin tümünün Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı bu çalışma için $\alpha=0.96$ 'dır. Ölçek “1-hiçbir zaman, 2-çok nadir, 3-bazen, 4-çoğunlukla ve 5-her zaman” yanıtları ile yanıtlanmaktadır. Ölçekte 43 madde olduğu için ölçekten alınabilecek en düşük puan 43, en yüksek puan ise 215'tir. Ölçekten alınan puanın yükselmesi etik dışı davranışın sıklığının arttığını, düşmesi ise azaldığını göstermektedir.

Verilerin analizi

Araştırmada katılımcıların görüşlerinin belirlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde, frekans gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır. Ayrıca katılımcıların görüşlerinin cinsiyet, öğrenim görülen program ve alana göre karşılaştırılmasında t-testi kullanılmıştır.

Bulgular

Bu kısımda ilk önce öğretmen adaylarının, öğretmenlerin etik dışı davranışları ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir. Daha sonra da katılımcıların görüşleri cinsiyet, program ve alan değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Tablo 1'de öğretmen adaylarının öğretmenlerin etik dışı davranışlarında en yüksek ve en düşük katılım gösterdiği onar davranışa yer verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlerin Etik Dışı Davranışları ile İlgili Görüşleri (n=459)

		Etik Dışı Davranışlar	\bar{X}	S
En Yüksek Katılım Gösterilen Maddeler	1. Başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmemek		2,38	1,11
	2. Sınıf içi kuralları kendi başına belirlemek		2,34	1,12
	3. Alanıyla ilgili yayınları takip etmemek		1,83	0,97
	4. Öğrencileri değerlendirirken nesnel (objektif) davranmamak		1,77	1,05
	5. Öğrenciyi sınıf içerisinde aşağılamak		1,73	1,05
	6. Haksızlığa uğrayan öğrencilerinin haklarını korumak için çabalamamak		1,67	1,11
	7. Sınav sonuçlarını zamanında açıklamamak		1,66	0,89
	8. Hatalarını kabul etmemek		1,64	0,98
	9. Derslere yeterince hazırlıklı girmemek		1,63	0,92
	10. Derse geç girerek ya da erken ayrılarak eğitim sürecini kesintiye uğratmak		1,60	0,94
En Düşük Katılım Gösterilen Maddeler	1. Yalan söylemek		1,24	0,64
	2. Öğrencileri kendi siyasi görüşüne göre yönlendirmek		1,24	0,68
	3. Belirli dinlerin ya da bu dinler içindeki grupların (mezheplerin vb) önemsiz olduğunu öğretmek		1,24	0,67
	4. Veli olanaklarını kişisel amaçları için kullanmak		1,22	0,64
	5. Kişisel kazanç elde etmek için öğrencilere ve velilere bir şeyler satmak		1,18	0,64
	6. Öğrencilere etnik kökenleri nedeniyle ayrıcalıklı davranmak		1,17	0,56
	7. Öğrenciler arasında zengin-fakir ayrımı yapmak		1,17	0,55
	8. Öğrencilerine ideolojik nedenlerle ayrıcalıklı davranmak		1,17	0,56
	9. Öğrencilere dinsel inançları nedeniyle ayrıcalıklı davranmak		1,13	0,51
	10. Öğrencilere dini konularda baskı yapmak		1,12	0,54
		TOPLAM	1.44	0.51

Öğretmen adaylarının etik dışı davranışlar ile ilgili görüşlerinin genel aritmetik ortalaması 1.44, standart sapması ise 0.51'dir. Buna göre öğretmen adayları, öğretmenlerin etik dışı davranışları "hiçbir zaman" yapmadıklarını düşünmektedir. Öğretmen adaylarının ölçekte yer alan 43 maddeye verdikleri yanıtların aritmetik ortalamaları da bu sonucu doğrulamaktadır. Öğretmen adayları 40 maddeye "hiçbir zaman" yanıtını verirken, sadece 3 maddeye "çok nadir" yanıtını vermiştir.

Tablo 1'de de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının en sık yapıldığını gözlemlediği etik dışı davranış "Başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmemek" ($\bar{x}=2.38$) davranışıdır. Öğretmen adayları bu davranışın çok nadir yapıldığını düşünmektedir. Bu davranışı "Sınıf içi kuralları kendi başına belirlemek" ($\bar{x}=2.34$) ve "Alanıyla ilgili yayınları takip etmemek" ($\bar{x}=1.83$) davranışı takip etmektedir. Öğretmen adayları bu davranışların da çok nadir yapıldığını düşünmektedir. Öğretmen adayları, bu üç davranışın dışındaki bütün etik dışı davranışların hiçbir zaman yapılmadığını düşünmektedir.

Öğretmen adaylarının en az yapıldığını gözlemlediği etik dışı davranışlar ise, "Öğrencilere dini konularda baskı yapmak" ($\bar{x}=1.12$), "Öğrencilere dinsel inançları nedeniyle ayrıcalıklı davranmak" ($\bar{x}=1.13$), "Öğrencilerine ideolojik nedenlerle ayrıcalıklı davranmak"

($\bar{x}=1.17$) davranışlarıdır. Öğretmen adayları bu davranışların “hiçbir zaman” yapılmadığını belirtmiştir.

Tablo 2’de katılımcıların görüşlerinin cinsiyet ve öğrenim gördükleri programa göre karşılaştırılması amacı ile yapılan t-testi analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlerin Etik Dışı Davranışları ile İlgili Görüşlerinin Cinsiyet, Öğrenim Gördükleri Program ve Öğrenim Gördükleri Alana Göre Karşılaştırılması

Puan	Değişken	n	\bar{x}	S	sd	t	p
Etik Dışı Davranışlar	Kadın	330	1.40	0.46	457	2.63	0.00
	Erkek	129	1.54	0.61			
	Lisans	123	1.66	0.60	457	5.62	0.00
	Tezsiz Yüksek Lisans	336	1.36	0.45			

Tablo 2’de de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının görüşleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir [$t_{(457)}=2.63$, $p<0.05$]. Erkek öğretmen adaylarının da kadın öğretmen adaylarının da aritmetik ortalaması hiçbir zaman yanıtına karşılık gelmektedir. Ancak erkek öğretmen adayları ($\bar{x}=1.54$, $S=0.61$) kadın öğretmen adaylarına ($\bar{x}=1.40$, $S=0.46$) göre daha yüksek ortalamaya sahiptir.

Öğretmen adaylarının görüşleri öğrenim gördükleri programa göre de istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir [$t_{(457)}=5.62$, $p<0.05$]. Öğretmenlik lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının ortalaması ($\bar{x}=1.66$, $S=0.60$), tezsiz yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarına ($\bar{x}=1.36$, $S=0.45$) göre daha yüksektir.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmayı bu konuda yapılan diğer araştırmalardan ayıran temel farklılık; öğretmen adaylarına davranışın etik olup olmadığı değil, etik dışı olarak belirlenen davranışları ne düzeyde gözlemlediklerinin sorulmasıdır. Öğretmen adaylarının mesleki sosyalleşmesindeki en önemli kaynaklardan biri, gözledikleri öğretmenlerdir. Öğretmen adayları, eğitim fakültelerinde aldıkları kuramsal bilgilerin uygulamadaki durumunu, öğretmenleri gözleyerek görmektedir. Bu anlamda öğretmen adaylarının gözlediği öğretmenlerin sergilediği etik ya da etik dışı davranışlar yeni öğretmenler açısından çok önemlidir. Çünkü özellikle mesleğin ilk yıllarındaki öğretmenler daha fazla etik ikilem yaşayabilmektedir. Şişman ve Acat da (2003) araştırmalarında mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin, etik değerlere ilişkin algılarının, kıdemlilere göre daha olumsuz olduğunu

belirlemiştir. Öğretmenlik mesleğinin ilkelerini henüz kuramsal olarak öğrenmiş olan öğretmen adaylarının, mesleği yeterince tanımamış olmaları, bu sonucu doğurmuş olabilir. Bundan dolayı gözlenen öğretmenlerin davranışları çok önemlidir. Bu araştırmada öğretmen adaylarının gözledikleri öğretmenlerin genelde etik dışı davranışları gözlemedikleri belirlenmiştir. Çünkü öğretmen adayları öğretmenlerin, belirtilen etik dışı davranışları “hiçbir zaman” yapmadığını düşünmektedir.

Öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin en sık yaptığı etik dışı davranış “Başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmemek”, en az yaptıkları ise “Öğrencilere dini konularda baskı yapmak” davranışlarıdır. Öğretmen adayları, başarı düzeyi düşük öğrencilerle yeterince ilgilenmeme davranışının “çok nadir” yapıldığını belirtmiş olsa da bu durum sorun yaratabilecek bir durumdur. Çünkü eşit kişilere eşit davranılması okuldaki adalet ve güven duygusunun oluşumu açısından çok önemlidir. Öğretmenler, diğer öğrencilere göre daha zor ya da daha geç öğrenen öğrencilerle ilgilenmek zorundadır. Çünkü okulun ya da eğitim sisteminin feda edebileceği tek bir kişi bile yoktur.

Öğretmen adaylarının, öğretmenlerin en az yaptığını düşündüğü etik dışı davranışlarla ilgili tutarlı bir görüş içinde oldukları görülmektedir. Çünkü öğretmen adaylarının en az yapıldığını düşündüğü etik dışı davranışlar öğretmenlerin öğrencilerine dini inanışları, etnik kökenleri, toplumdaki konumları gibi sebeplerle farklı davranmadıklarını göstermektedir. Aksoy da (1999) öğretmenlerin % 90’ından fazlasının, öğrenciler arasında etnik ya da dini ayrımlar yapmayı etik dışı davranış olarak gördüğünü belirlemiştir. Gözütok (1999), Yılmaz ve Altınkurt da (2009), araştırmalarında öğretmenlerin, öğrencilerle ilişkilerinde ayırım yapma ve öğrenci değerlendirmede yanlı davranma davranışlarını yüksek düzeyde etik dışı davranış gördüklerini belirlemiştir.

En düşük katılım gösterilen maddeler arasında öğrencilere dini inanışlarına göre ayrımcılık yapmamak ile ilgili maddelerin olması, öğretmenlerin bu konuda tutarlı bir davranış içinde olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulguların da kendi içinde tutarlı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu eğitimin amaçları açısından çok önemli bir bulgudur. Çünkü eğitimin amacı bireyleri belirli dini inanış, ideoloji ya da hayat felsefelerine göre eğitmek değil, onlara evrensel ahlaki değerler kazandırmaktır.

Öğretmen adaylarının görüşleri cinsiyete göre değişmektedir. Erkek öğretmen adayları kadınlara göre daha olumsuz görüşlere sahiptir. Bu da erkek öğretmen adaylarının etik dışı davranışlar karşısında kadın öğretmen adaylarına göre daha hassas oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu alanyazındaki bazı araştırmalarla örtüşmekte (Küçükkaraduman, 2006; Kentsu, 2007; Uğurlu, 2010) bazıları ile örtüşmemektedir (Pelit ve Güçer, 2005, 2006;

Obuz, 2009; Yılmaz ve Altinkurt, 2009). Pelit ve Güçer (2005, 2006), Yılmaz ve Altinkurt (2009) ve Obuz (2009) araştırmalarında etik dışı uygulamalar hakkında kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarından daha hassas olduklarını belirlemiştir. Genel olarak etik davranışlara ilişkin araştırmalarda kadınların erkeklere oranla daha hassas davrandıkları ifade edilmektedir (Jones ve Gautschi, 1988; Borkowski ve Ugras, 2004). Bu anlamda birçok araştırmada, kadınların erkeklerden daha etik davrandıklarına yönelik çıkarsamalar yer almaktadır. Genel algı kadınların erkeklerden daha etik olduğudur ama etik karar verme bağlamında cinsiyet faktörünün etkilerini inceleyen araştırmalarda çelişkili sonuçlara ulaşılmıştır. Bazı çalışmalarda, kadın ile erkek katılımcılar arasında etik davranış yönelimi açısından herhangi bir farkın olmadığı ya da çok küçük farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Çok sayıda çalışmada ise erkeklerin kadınlardan daha çok etik olmayan davranışlara eğilimli olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak her konuda kadınlar veya erkekler daha etik demek yanlış olacaktır ama konulara göre cinsiyetlerin farklı etik düzeylerinde davrandığı söylenebilir (Özen-Kutunis, Bayraktaroğlu ve Özdemir, 2005). Türkiye’de yapılan pek çok araştırmada da (Çelenk, 1986; Çapa ve Çil, 2000; Acat ve Demiral, 2003, Gürbüz ve Kışoğlu, 2007; Bozdoğan, Aydın ve Yıldırım, 2007; Turhan ve Ağaoğlu, 2007) kadın öğretmen adaylarının, erkeklere oranla genel olarak öğretmenlik mesleğine ilişkin daha olumlu tutumlara sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca bu araştırmada, gözlenen öğretmenlerin cinsiyetine dikkat edilmemiştir. Araştırmada gözlem yapan öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre farklılık bulunmaktadır. Bu nedenle araştırma sonuçlarının bu çerçevede değerlendirilmesi gerekmektedir.

Öğrenim görülen program değişkenine öğretmen adaylarının görüşleri arasında farklılık bulunmaktadır. Gözlemlenen etik dışı davranışlar konusunda lisans programlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının daha olumsuz görüşlere sahiptir. Türkiye’de Eğitim Fakülteleri mezunları dışında, Fen Edebiyat fakültelerinden mezunlarına tezsiz yüksek lisans ya da pedagojik formasyon programı adı altında, öğretmenlik formasyon dersleri verilerek öğretmen adayı olmaları sağlanmaktadır. Bu öğrencilerin ilk amacı aslında öğretmen olmak değildir. Fen Edebiyat Fakültelerinin öncelikli amacı da öğretmen yetiştirmek değildir. Dolayısıyla eğitim fakültesi lisans programı öğrencilerinin 4 yıl hatta bazı branşlarda 5 yıl boyunca öğretmen olma üzere eğitim almaları, mesleğe ilişkin motivasyonlarının daha yüksek olması (Acat ve Yenilmez, 2004; Turhan ve Ağaoğlu, 2007), öğretmenlik meslek etiği ile ilgili konulara daha duyarlı olmalarının nedeni olabilir. Türkiye’de öğretmen adaylarının etik ilkeler konusunda bilgilendirilmesine daha fazla önem verilmelidir. Çünkü mevcut öğretmen yetiştirme programlarında etik ile ilgili herhangi bir ders yoktur.

Kaynaklar

- Abebe, S. ve Davis, W. (2004). Transcendence in the public schools: the teacher as moral model. *Journal of College & Character*, 5(6). Article 2.
- Acat, M. B. ve Demiral, S. (2002). Türkiye’de yabancı dil öğreniminde motivasyon kaynakları ve sorunları. *Kuramdan Uygulamaya Eğitim Yönetimi*, 8(31), 312–329.
- Acat, M. B. ve Yenilmez, K. (2004). Eğitim fakültesi öğrencilerinin Öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 53(12), 125–139.
- Akarsu, B. (1998). *Felsefe terimleri sözlüğü*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aksoy, N. (1999). Educators’ beliefs about ethical dilemmas in teaching: a research study among elementary school teachers in Turkey. *American Association of Behavioral and Social Sciences*, 2 (Fall). Available from <http://aabss.org/journal1999/fl8Aksoy.html>, 20.06.2009 tarihinde alındı.
- Aydın, İ. (2003). *Eğitim ve öğretimde etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baskan, G. A., Aydın, A. ve Madden, T. (2006). Türkiye’deki öğretmen yetiştirme sistemine karşılaştırmalı bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 35–42.
- Borkowski, S. C. ve Ugras, Y. J. (2004). The ethical attitudes of students as a function of age, sex and experience. *Journal of Business Ethics*, 11(12), 961–979.
- Bowen, C., Bessette, H. ve Chan, T. C. (2006). Including ethics in the study of educational leadership. *Journal of College & Character*, 7(7), 1-8.
- Bozdoğan, A. E., Aydın, D. ve Yıldırım, K. (2007). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 8(2), 83–97
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69–73.
- Çelenk, S. (1988). *Eğitim yüksek okulu öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya Türkiye.
- Cevizci, A. (2002). *Etiğe giriş*. İstanbul: Engin Yayıncılık.
- Çotuksöken, B. (2006). Etik nedir? *Felsefe Söyleşileri III-IV*. (Edt: B. Çotuksöken). İstanbul: Maltepe Üniversitesi Yayınları.
- Frankena, W. (2007). *Etik*. (Çev: A. Aydın). Ankara: İmge Yayınları.

- Freakley, M. ve Burgh, G. (1998). Improving teacher education students' ethical thinking using the community of inquiry approach. *Analytic Teaching*, 19(1), 38-45.
- Gözütok, F. D. (1999). Öğretmenlerin etik davranışları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1-2), 83-99.
- Gürbüz, H. ve Kışoğlu, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 71-83.
- Haynes, F. (2002). *Eğitimde etik* (Çev. S. K. Akbaş). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Jones, T. M. ve Gautschi, F. H. (1988). Will the ethics of business change? A survey of future executives. *Journal of Business Ethics*, 7(4), 231-248.
- Kale, N. (2009). *Felsefiyat*. Ankara: Pegem Akademi.
- Karaköse, T. (2007). High school teachers' perceptions regarding principals' ethical leadership in Turkey. *Asia Pacific Education Review*, 8(3), 464-477.
- Karaköse, T. ve Kocabaş, İ. (2009). An investigation of ethical culture in educational organizations. *African Journal of Business Management*, 3(10), 504-510.
- Kentsu, J. (2007). *Okul yöneticilerinin kişilik özelliklerinin örgütsel etik üzerine etkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Küçükkaraduman, E. (2006). *İlköğretim okul müdürlerinin etik davranışlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, Türkiye.
- Nash, R. J. (1997). Teaching ethics in the student affairs classroom. *NASPA Journal*, 35(1), 3-19.
- Obuz, Ü. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana, Türkiye.
- Özen-Kutunis, R., Bayraktaroğlu, S. ve Özdemir, Y. (2005). Etik davranışların yöneliminde cinsiyet faktörü: bir devlet üniversitesi örneği. *II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18-19 Kasım 2005* (syf. 211-218). Sakarya: Sakarya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.
- Pehlivan-Aydın, İ. (2001). *Yönetmel, mesleki ve örgütsel etik*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Pelit, E. ve Güçer, E. (2005). Ticaret ve turizm meslek dersi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ilişkin algılamaları. *II. Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu, 18-19 Kasım 2005* (syf. 71-85). Sakarya: Sakarya Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

- Pelit, E. ve Güçer, E. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğiyle ilgili etik olmayan davranışlara ve öğretmenleri etik dışı davranışa yönelten faktörlere ilişkin algılamaları. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 95-119.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe giriş*. (Çev: V. Atayman ve G. Sezer). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Piquemal, N. (2004). Teachers' ethical responsibilities in a diverse society. *Canadian Journal of Educational Administration and Policy*, 32(1), 1-19.
- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235–250.
- Strike, K. A. ve Soltis, J. F. (2009). *The ethics of teaching*. NY: Teachers College Press.
- Turhan, E. ve Ağaoğlu, E. (2007). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programı ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri. *III. Lisansüstü Eğitim Sempozyumu, 17–20 Ekim 2007* (syf. 521–530). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Uğurlu, C. T. (2010). Öğretmenlerin eğitim müfettişlerinin etik davranışlarına ilişkin görüşleri. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 66–78.
- www.aateachers.org. *The Association of American Educators Code of Ethics for Educators*, 20.02.2010 tarihinde alındı.
- Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2009). Öğretmen adaylarının mesleki etik dışı davranışlar ile ilgili görüşleri. *İş Ahlakı Dergisi*, 2(2), 71–88.
- YÖK (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982–2007)*. Ankara: YÖK Yayını.

Extended Summary

Ethics in teaching has recently been an issue mostly argued in teacher training system and it is highlighted that occupational ethics courses must be integrated with teacher training programs, which is also emphasized by research (Nash 1997; Freakley and Burgh 1998; Abebe and Davis 2004; Piquemal 2004; Bowen, Bessette and Chan 2006; Karaköse 2007; Karaköse and Kocabaş 2009; Strike and Soltis 2009). In relationships with students, parents, school administrators and colleagues, teachers frequently face questions such as “What should I do?” and “Is this the right thing to do?” (Haynes 2002) and the frequency of such questions is gradually increasing. The principles of ethics, known as the main values of occupation of teaching, are considered as one of the basic criteria of occupational commitment (Şişman and Acat 2003). In Turkey, teachers are trained in two ways: the first group of teachers is trained at the related departments of faculties of education. The second group consists of graduates of

faculties of science and letters with “teaching certificates”. In this research, undergraduates of faculties of education and graduates at non-thesis master programs were contacted.

The main aim of the research was to determine prospective teachers’ views about teachers’ occupational unethical behaviors. To this end, the following questions are answered:

1. What are prospective teachers’ views about teachers’ occupational unethical behaviours?
2. Do prospective teachers’ views about teachers’ occupational unethical behaviours vary according to variables of gender, and program?

In the research, 459 prospective teachers who took teaching practice courses were contacted. The participants were randomly chosen. 71.9% of them were female (n=330) and 28.1% were male (n=129). 73.2% of the participants were students of non-thesis master programs (n=336) and 26.8% of them were undergraduates (n=123).

“Unethical Behaviour Scale” was used as data gathering tool. The scale was developed by Yılmaz and Altinkurt (2009). It was a single-dimension scale and consisted of Likert type items. Within the framework of the research, reliability and validity analysis of the scale was re-performed. As a result, factor loadings of the scale items ranged from 0.37 to 0.75 and item total correlations ranged from 0.39 to 0.72. Total explained variance of the overall scale was 42.73%. Cronbach Alpha reliability coefficient of the overall scale for this research was $\alpha=0.96$. The answer sheet consisted of the following: “1-never, 2-rarely, 3-sometimes, 4-mostly and 5-always”. As there were 43 items in the scale, the minimum scale score was 43 and the maximum was 215. An increase in the scale score showed more frequent unethical behaviours and a decrease in the scale score showed less frequent unethical behaviours. Descriptive statistics such as arithmetic mean, standard deviation, percentage and frequency were used to determine the participants’ views. Moreover, t test analysis was used to compare the participants’ views.

The participants thought the most frequent occupational unethical behaviour was “Not paying enough attention to underachievers” ($\bar{x}=2.38$; $S=1.11$). They thought this behaviour was rarely displayed. It was followed by “Defining classroom rules arbitrarily” ($\bar{x}=2.34$; $S=1.12$) and “Not following field journals” ($\bar{x}=1.83$; $S=0.97$). The participants also thought those behaviours were rarely displayed. They thought all the unethical other behaviours except for these three were never displayed. The participants thought the least frequent occupational unethical behaviours were “Putting pressure on students about religious issues” ($\bar{x}=1.12$; $S=0.54$), “Discriminating between students because of religious beliefs” ($\bar{x}=1.13$;

S=0.51) and “Discriminating between students because of ideologies” (\bar{x} =1.17; S=0.56). The participants stated those behaviours were never displayed.

The participants’ views varied according to gender [$t_{(457)}=2.63$, $p<0.05$]. The arithmetic means of the girls and the boys corresponded to option 1 (never). However, the male prospective teachers had a higher mean (\bar{x} =1.54, S=0.61) than the female (\bar{x} =1.40, S=0.46).

The participants’ views varied according to program they were having [$t_{(457)}=5.62$, $p<0.05$]. The mean of the undergraduates (\bar{x} =1.66, S=0.60) was higher than that of those from non-thesis master programs (\bar{x} =1.36, S=0.45).

In this research, the prospective teachers included in the study generally had positive perceptions about the observed teachers’ unethical behaviours, because they thought teachers “never” displayed such unethical behaviours, which was important for education system and young teachers. According to the participants, the most frequent occupational unethical behaviour by teachers was “not paying enough attention to underachievers”, while the least frequent occupational unethical behaviour was “putting pressure on students about religious issues”. Although the participants thought “not paying enough attention to underachievers” was rarely displayed, it might bring problems because treating equal people equal is vital for creating a sense of justice and trust in schools. Teachers have to care about slow learners or difficult learners more than other students as there is no child to be ignored by the education system or schools.

As a result of the research, it is clear that prospective teachers have non-contradictory views about less displayed unethical behaviours, because they think the least frequent unethical behaviours are “putting pressure on students about religious issues” and “discriminating between students because of religious beliefs, ethnic origins and social class and so on”. Aksoy (1999) suggests more than 90% of teachers consider discriminating between students because of ethnic origins or religious beliefs unethical. Gözütok (1999), Yılmaz and Altinkurt (2009) emphasize that teachers consider discriminating between students and being subjective in student assessment highly unethical.